

Література

1. Занюк С. С. Динаміка когнітивного компоненту в контексті розвитку мотивації / С. С. Занюк // «Проблеми загальної та педагогічної психології». Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. – Т. III, Ч. 2. – К.: Любіть Україну, 2001. – С. 88–93.
2. Занюк С. С. Психологія мотивації / С. С. Занюк. – К.: Ельга-Н; Ніка-Центр, 2002. – 502 с.
3. Занюк С. С. Мотиваційний тренінг. Формування мотивації учбової діяльності у студентів та старшокласників / С. С. Занюк // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 8. – С. 31–42.
4. Зінченко В. О. Створення комплексу педагогічних умов для підвищення ефективності формування професійної спрямованості / В. О. Зінченко // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 2007. – № 12. – Ч. 2. – С. 70–79.

УДК 159.9:37.091.12-051

Вихрущ А. В.

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ПЕДЕВТОЛОГІЇ

У європейських країнах дедалі більшої популярності набуває новий напрям педагогічної науки, з красномовною назвою «Педевтологія». Мається на увазі системна оцінка педагогічної діяльності. На нашу думку, з позицій персонологічного підходу, можна говорити про закономірності становлення, розвитку, завершення педагогічної діяльності особистості. Це визначення важливе тому, що дозволяє концентровано, системно аналізувати процес розвитку вчителя, чинники, які обумовлюють професійний вибір, успішну діяльність, особливості завершення професійної діяльності.

У процесі допрофесійного розвитку особистості недостатньо вивченим залишається чинник випадковості. Не секрет, що вибір дошкільного закладу, школи, позашкільних занять доволі часто обумовлюється місцем проживання, культурою батьків, фінансовими можливостями, станом здоров'я дитини, історичними, соціально – економічними особливостями країни. Здебільшого лише в процесі професійної діяльності людина може оцінити правильність професійного вибору, відповідність індивідуальним особливостям. Досвід зарубіжних країн, окремих вітчизняних навчальних закладів доводить справедливості тези про організацію системи заходів спрямованих на попереднє ознайомлення учнів з особливостями професії, закладу, який забезпечує професійну підготовку. Не випадковою є популярність «Дитячих університетів», які функціонують на базі вищих навчальних закладів, різноманітні конкурси, зустрічі, турніри.

Якщо загальноосвітня школа створює передумови для розвитку базового рівня, то позашкільні заклади, або відповідна діяльність після уроків може сприяти розвитку індивідуальних здібностей. Зауважимо, що система репетиторства власне кажучи і є відповіддю на проблеми сучасних освітніх систем.

Важливою є система цінностей, пріоритетів пропорованих у суспільстві. Не випадково автори програми PISA акцентували увагу на читанні, розумінні одержаної інформації, математиці, природничих дисциплінах. Проблеми з якими зустрілися фізико – математичні факультети підтверджують правило «довгої хвилі», яка окрім економіки має ще ряд причинно – наслідкових аспектів.

Зауважимо необхідність системної роботи з вчителями. Адже і вони не бачать у понятті «виховання» проблеми «ховання» дитини від зла, з подивом знаходять у дивовижному за глибиною слові «освіта» ряд завдань, які мають відношення до світу, життя, світла, яким наповнений текст Біблії від першої до останньої сторінки.

Запропонований нами тезис «Освіта для світла і світу», вибудований на основі даного поняття, власне кажучи і є відповіддю на питання мети функціонування освітніх систем, визначення головних пріоритетів.

Щодо структури підручників з педпедагогії звернемо увагу на декілька особливостей. Окремого вивчення потребує тема здоров'я учителя і учня. Ця тема повинна стати одним із перших розділів підручників нового покоління.

Одним із пріоритетних напрямків європейської педагогіки залишається педагогіка творчості. Ряд оригінальних досліджень дозволили авторам наблизитися до розуміння суті процесу, історичних закономірностей, системи базових понять, тренінгових занять.

Щодо актуальних питань психологічної культури учителів і учнів зауважимо необхідність інтеграції інформації з предметів гуманітарного спрямування. Пріоритетним завданням залишається проблема самопізнання. В першу чергу необхідно відмовитися від стереотипів, які притаманні сучасній науці. Чого лише вартує тезис про незмінність темпераменту. Хто з практиків може стверджувати, що людина має один вид темпераменту? Ми обстоюємо тезис про два види, співвідношення між якими змінюється в процесі розвитку. Відповіді студентів і учителів дозволяють зробити висновок, що вірна самооцінка є швидше винятком ніж правилом. Думка Хілона «Пізнай самого себе і ти пізнаєш Бога і світ» упродовж тисячоліть не втрачає актуальності.

Пропозиція для вчителів визначити свої переваги і недоліки незмінно викликає зацікавленість. Ці запитання повинні стати звичними, починаючи з середньої школи. Адже акцентуючи увагу на позитивних аспектах можна не лише нейтралізувати недоліки, але й досягти значно більших успіхів у професійній діяльності.

Для розуміння суті психологічної культури особистості, розвитку бажаних якостей важливим є продуманий вибір текстів відповідного спрямування. Як приклад розглянемо одну з педагогічних задач. Пропонуємо вчителям прочитати роздуми Олесея Зарецького присвячені пам'яті Алли Горської, назвати основні психологічні характеристики особистості в умовах тоталітарного режиму: «Без затишної систематичної праці нічого не виходить. Тому, що я хочу що-небудь зробити, сказати своє слово, хоча б напівшепотом, я мушу день у день працювати... Тільки через удосконалення вже досягнутого можна знайти себе». «З незрозумілих міркувань ректорат університету наказав «демонтувати» ескіз вітража, що й було варварськи виконано: багато шибок було побито і пошкоджено, робота, по суті, перестала існувати. ...Робота була кваліфікована як «ідейно хибна». З цим ми ніяк не могли погодитись. Показати Шевченка з сестрою, що уособлює Україну, чи з алегоричною фігурою України – не нове в українському радянському мистецтві і не нами придумане. Воно було вже і в живописі, і в графіці. У нас тільки новий мотив книги в піднятій руці, оскільки в тексті йдеться про «слово». Сам текст, який характеризує зміст всього життя і творчість Шевченка..., стільки разів цитувався і розбирався, що не дає ніяких підстав в ідейній хибності...Для того ж, щоб підкреслити більш як сторічну відстань, що відділяє нас від часу, коли були сказані ці слова, ми написали їх слов'янським шрифтом. Саме це, а не те, що слова взяті з «Подражання 11 псалму», стало основою для обвинувачення в ідейній хибності («церковність розв'язання»)). В. Зарецький згадував: «Ми працювали, захоплені ідеєю, не думаючи про заробітки, і напрацьовували велику кількість варіантів. Йшли найважчим шляхом. Шукали оригінальне, а не стандартне рішення».

Коли Горська за щось бралася – працювала з повною віддачею, фундаментально. І тут, на мозаїках, у щоденники лягали нотатки, конспекти лекцій Г. Синиці, де ретельно аналізувався досвід світового монументального мистецтва

починаючи від Стародавнього Єгипту. Прагнула дійти до суті, докопатися до головного механізму дії, логіки й закономірності того чи іншого напрямку мистецтва, знайти його характерну ознаку й піддати її випробуванню на життєздатність. Теоретичні відкриття завжди намагалася перевести у практичну площину, перевірити реальністю». «Парадигмою для світосприйняття для Алли Горської значною мірою було народне мистецтво з його пан естетичною свідомістю єдності буття, природи, всесвіту й людини. Відчуття втрати цієї цілісності у сучасному світі керувало пошуками молодих українських митців. Динамічність, щільність кольору й композиції, вітальність і неспокій – іманентна ознака її творів. Усе в них постійно перебуває в русі. Експресивна наповненість кольору – мінливий відблиск швидкоплинної ріки життя, де зосередженість людини, самоусвідомленість – це спосіб ствердження себе у світі, міра протидії все поглинальному нівелюванню «я» у соціумі.

Терпкий смак свободи не давав стихитися. Горська і спокій – речі несумісні. Спокій для неї був тотожним смерті, як у житті, так і в творчості. Нова хвиля Відродження підняла Аллу Горську й пройшла крізь її життя, неначе «сніп світла»: у своїх пошуках і помилках, розкріпаченні душ, відкритості, щирості й віри у людську гідність. Болісне «випростання з колін», пережите шістдесятниками, було для неї початком тернистої дороги-долі, покрайної яругами своїх і чужих трагедій, коли кожен крок треба було виборювати, долаючи не сприйняття. За словами Євгена Сверстюка, «у шістдесяті роки художник був поставлений обличчям до порожнечі.» Офіційне мистецтво, офіційні шаблони. І міру того, як він є щирий і справжній, він усвідомлював, що треба шукати свого джерела, треба йти через пустелю до того джерела. То надзвичайно важка дорога, бо героїзм зовсім не в тому, щоб загинути на барикадах чи заявити, чи за маніфестувати своє неприйняття. А в тому, щоб жити і працювати, і йти проти течії» [1].

Використання досвіду минулих років, результатів досліджень сучасних авторів, прози і поезії наближає вчителів до самопізнання, розуміння закономірностей виховного процесу.

Література

1. Зарецький О. Алла Горська. В книзі українки в історії / За редакцією В. Борисенко. – 2-е вид., стереотип. – Київ: «Либідь», 2006. – 328 с.
2. Ajdukiewicz K. Logiczne podstawy nauczania. Odbitka z Encyklopedii Wychowania. Warszawa: Nakładem „Naszej Księgarni” Sp. AKC Związku Nauczycielstwa Polskiego, 1934. – 79 s.
3. Lebeda D. Co się naprawdę dla ciebie liczy? // Coaching. – 2017, nr 1. – S. 8.

УДК 378:37.041

Вихрущ А., Шемпрух Й.

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Важливе місце в педагогічній діяльності займає ознайомлення з кращими прикладами людської думки. Це має значення як на особистісному рівні, для розвитку професійних якостей учителя, підвищення рівня психологічної культури, так і для учнів, які навчаються цінувати високий рівень творчості, використовувати досвід інших людей, вибудовують стратегію самовдосконалення. Розглянемо для прикладу текст світової слави «Дезидерата», авторство якої так необачно пробували відібрати в Макса Ерманна (Max Ehrmann, 1927 р.), «переносячи» в монастир XVII століття. Замість того, щоб вивчати цей оригінальний документ у кожній школі його замовчують, або обмежують спільнотою «анонімних алкоголіків». Достатньо